

MÂLAVIKÂ—MAÑJULIKÂ.

Misschien is het nog niet opgemerkt, dat men de intrigue van het Mâlavikâgnimitram met enkele wijzigingen bij Somadeva terugvindt. Nadat bij dezen het huwelijk van Udayana, den koning van Vatsa met Vâsavadattâ is verhaald, gaat de schrijver (Tar. 14, Broekh. p. 187) aldus voort: De vorst van Vatsa, lichtzinnig als hij was, had in stilte omgang met eene dienaress van het vrouwenverblijf, Viracitâ met name, met wie hij reeds vroeger in betrekking had gestaan. Verder maakte hij het hof aan eene prinses Bandhumatî genaamd, die door Gopâlaka, broeder der koningin, buitgemaakt, door hem aan zijne zuster was gezonden en door deze onder een anderen naam, als Mañjulikâ, werd verborgen gehouden, eene tweede Çrî, opgerezen uit den oceaan der schoonheid. Door zijn vertrouwde Vasantaka vergezeld aanschouwde hij haar in een prieel van den tuin en verbond zich met haar in het geheim naar de wijze der Gandharvas. Vâsavadattâ was onbemerkt daarvan getuige en vertoornd deed zij Vasantaka boeien en weg brengen. Daarop wendde zich de koning om hulp tot eene bedelnon, Sâṅkṛtyâyanî geheeten, eene vriendin der koningin, die van haars vaders hof gekomen was. Deze gelukte het den toorn der koningin te doen bedaren en op hare aansporing schonk zij den koning Bandhumatî, want inschikkelijk is het gemoed eener brave vrouw. ¹⁾ Daarop ontsloeg de koningin Vasantaka uit de boeien. Deze tot de vorstin gaande sprak lachend tot haar: door Bandhumatî was kwaad bedreven, wat had ik u gedaan? Terwijl gij vertoornd zijt op de slangen slaat gij de hagedissen dood.

Dan volgt het verhaal, waardoor deze spreekwoordelijke uit-

¹⁾ Vgl. p. 130 mijner vertaling van het Mâlavikâgnimitram, gedicht 94.

De brave vrouw, die haar gemaal bemint,
Zal hem ook in haar mededingster eeren:
De stroom, vóór hij in zee zijn einde vindt,
Ziet honderd beeken zijnen vloed vermeerren.

drukking verklaard wordt, en op het eind van het hoofdstuk de mededeeling, dat Udayana nog meermalen door een voetval en door de vernuftige invallen van Vasantaka den rechtmatigen toorn zijner gemalin wist te stillen.

Minder geaccidenteerd dan Kālidāsa's tooneelstuk, biedt het verhaal van Somadeva toch vele punten van overeenkomst daarmee aan. De wufte don Juan Udayana beantwoordt volkomen aan Agnimitra, die naast zijne wettige gemalinnen Dhārinī en Irāvati nog eene intrigue aanknoopt met eene slavin der koningin, die haar door haren broeder, bij Kālidāsa Virasena, bij Somadeva Gopālaka is vereerd. In beide gevallen is de slavin eene prinses in een gevecht buit gemaakt. De goedgehartige koningin, wier jaloerschheid spoedig voldaan is, is Vāsavadattā aan de eene, Dhārinī aan de andere zijde; Vasantaka, de vertrouwde van den koning van Vatsa, die lachend en schertsend de koningin het verhaal doet van de slangen en de hagedissen, speelt geheel de rol van den Vidūshaka uit het tooneelstuk. In beide voorstellingen treedt eene pravrajikā bemiddelend op en worden ondergeschikte personen gevangen gezet om de schuld des konings te boeten, bij Somadeva is het echter de vertrouwde des vorsten, bij Kālidāsa de minnares met eene gezellin. Zoowel in het tooneelstuk als in het vertelsel bespiedt eene koningin van uit eene verborgen plaats de minnarijen des konings. Diens voetval geldt bij Somadeva Vāsavadattā, bij Kālidāsa Irāvati. De laatste zou men des noods met Viracitā gelijk kunnen stellen, maar dit is niet noodig, waar de analogie groot genoeg is om te bewijzen, dat of de voorstellingen aan elkaar ontleend moeten zijn, of beiden uit gelijke bron moeten zijn gevloeid.

Utrecht, Oct. 1897.

J. v. D. VLIET.